

Verlag Ronde Tafel 'Mobiele telefoons & kinderen'

Datum: 10 november 2011

Waar: Vodafone Nederland

Op donderdag 10 november 2011 heeft Vodafone een groep stakeholders, waaronder diverse maatschappelijke organisaties en onderwijs uitgenodigd om met Vodafone medewerkers in gesprek te gaan over mobiele telefoons en kinderen. Het gebruik van m.n. smartphones onder kinderen en jongeren is in een relatief korte tijd enorm toegenomen. Dit is een positieve ontwikkeling, omdat het communicatie laagdrempelig maakt. Tegelijkertijd is er ook meer aandacht voor de risico's rond het gebruik van mobiele telefoons voor kinderen. Vodafone vindt het belangrijk om klanten (de ouders) voor te lichten over veilig en verantwoord smartphone gebruik en hen hierin te ondersteunen. Omdat dit thema voor Vodafone relatief nieuw is, wil het bedrijf graag meer kennis opdoen over het thema, horen wat de verwachtingen van de stakeholders zijn ten aanzien van de rol van verschillende partijen en hoe zij kunnen samenwerken. Dit is de reden dat Vodafone deze ronde tafel heeft georganiseerd. Dit verslag is een samenvatting van wat er is besproken. De ideeën die zijn aangedragen worden gezien als suggesties. Vodafone onderzoekt de suggesties en kijkt naar mogelijkheden om deze uit te werken. De namen van de stakeholders zijn wegens vertrouwelijkheid en het besloten karakter van de bijeenkomst niet genoemd in dit verslag.

Risico's gebruik mobiele telefoon voor kinderen

De discussie startte met een inventarisatie van de problemen rond het gebruik van mobiele telefoons voor kinderen. Er bleken veel uiteenlopende problemen te zijn. Hieronder de meest genoemde.

1. Kosten en schulden

Het gebruik van een mobiel kent drie verschillende kostenaspecten: de aanschafkosten, de gebruikskosten en het gebruik van de mobiel als betaalmiddel. Bij de aanschafkosten zijn er doorgaans niet zoveel problemen. Het zijn meestal de ouders – als het om minderjarige kinderen gaat – die een toestel al dan niet met abonnement kopen. Problemen met hoge rekeningen en schulden liggen in de gebruikskosten, m.n. door gebruik van mobiel internet en betalen via de mobiel voor virtuele games en sms- diensten.

2. Pesten

De mobiel kan worden gebruikt als 'wapen', zoals één van de stakeholders het verwoordde. Het vervelende van digitaal pesten is dat kinderen nergens meer veilig zijn, want 24 uur per dag is er de mogelijkheid om te pesten. Uit onderzoek blijkt dat 4% van de kinderen digitaal wordt gepest. Scholen en ouders weten niet goed hoe ze met cyberpesten moeten omgaan. Door gebrek aan onderzoek is er onvoldoende inzicht in de oorzaken en gevolgen van cyberpesten en hoe groot dit probleem werkelijk is.

3. Opvoeden in een digitale wereld

Ouders kunnen minder goed toezicht houden op wat kinderen doen met hun mobiele telefoon. Voor internet op een computer zijn er tools beschikbaar, maar voor de mobiele telefoon zijn dit soort middelen nog beperkt. Daarnaast is de digitale kloof tussen ouders en kinderen een probleem, waardoor ouders hun kinderen niet goed kunnen leren hoe zij verantwoord moeten omgaan met (mobiele) technologie. Zij zijn niet goed in staat om een voorbeeldrol te vervullen.

4. Verslaving/afhankelijkheid en welzijn

Het gebruik van een mobiel is verslavend wanneer het ten koste gaat van de gezondheid (slaap), de sociale vaardigheden, en de focus en concentratie. Straling kan een risico vormen als kinderen bijvoorbeeld slapen met de telefoon naast hun bed. Maar over de gevolgen van straling is nog weinig bekend. Mobiel internet en de druk van social media kunnen impact hebben op het persoonlijk welzijn en de eigen regie. Kinderen weten niet meer goed hoe ze met hun tijd om moeten gaan. Hun tijdsindeling is zeer gefragmenteerd, waardoor ze niet meer kunnen genieten van rust of zich langere tijd kunnen concentreren.

5. Uitsluiting

20% van de kinderen heeft een smartphone (*onderzoek Mijn Kind Online, 2009*). Er is een enorme 'peer pressure'. Kinderen die geen toegang hebben tot technologie of hier niet bekwaam in zijn, missen daardoor informatie over hun sociale groep. Zij lopen het risico op sociale uitsluiting.

6. Privacy en (ongewenste) verspreiding van beelden

Kinderen overzien de risico's en de impact vaak niet van het online zetten van persoonlijke gegevens of beelden van hun zelf of anderen. Jongeren sturen zelfs bijvoorbeeld seksuele beelden van en naar elkaar. Dit heet 'sexting' en is strafbaar, ook als je minderjarig bent. Kinderen moeten al van jongs af aan bezig zijn met 'imago management'. Het afsluiten van de profielen van kinderen op social media is eigenlijk veiliger voor hen, maar ze willen ook graag alles van elkaar weten. Daarnaast hebben ouders een opvoeddilemma: in de offline wereld willen ze dat kinderen eerlijk en authentiek zijn, in de online wereld leren ze hen om hun eigen naam niet te gebruiken en zo min mogelijk persoonlijke gegevens te verstrekken.

7. Ongewenste content

Er is veel content op internet beschikbaar wat niet geschikt is voor kinderen. Het is lastig om hen hiervan af te schermen in het bijzonder van content dat beschikbaar is via een mobiele telefoon.

8. Grooming

Wanneer een volwassene probeert een kind te verleiden op internet, heet dit grooming. Hoe vaak dit gebeurt, is niet bekend.

Huidige oplossingen en verbeteringen

Na de discussie over de problemen en risico's rond mobiel gebruik, werd er gesproken over de huidige oplossingen en mogelijke verbeteringen aan de hand van de top drie problemen: 1) kosten en schulden, 2) pesten en 3) opvoeden in een digitale wereld.

Kosten en schulden

Volgens de stakeholders zijn er verschillende mogelijkheden om hoge rekeningen te voorkomen. Belangrijkste is voorlichting en inzicht geven in het verbruik. Het Nibud ondersteunt ouders met educatie en steeds meer banken geven voorlichting. Ook staan zij internet bankieren door minderjarige kinderen toe, zodat ze vertrouwd kunnen raken met het omgaan met geld. Vodafone zou i.s.m. een stichting en/of bank een voorlichtingsprogramma kunnen opzetten over hoe om te gaan met telefoonkosten. Verder zouden ouders via een sms notificatie op de hoogte gehouden kunnen worden over de verbruikskosten van hun kind. Ook zou leeftijdsregistratie wenselijk zijn, m.n. als het abonnement voor iemand anders wordt aangeschaft omdat het in deze gevallen vaak om een minderjarige gaat. Ook zou leeftijdscontrole bij online diensten, zoals games nodig zijn.

Pesten

Om pesten tegen te gaan zijn er twee benaderingen: sociale en technische interventies. Bij sociale interventie moet je denken aan de betrokkenheid van ouders en docenten. Zij zouden signalen van cyberpesten moeten kunnen herkennen en weten hoe hiermee om te gaan. Voor scholen kan het helpen om een protocol of een gedragscode op te stellen, waarin duidelijke afspraken staan over het gebruik van digitale middelen in relatie tot de sociale omgangsvormen. Veel kinderen vinden het

moeilijk om aan hun ouders of docenten te vertellen dat ze gepest worden. Voor hen is het prettig als zij anoniem advies kunnen vragen, bijvoorbeeld via cybermentors. Er zijn nog niet veel technische interventies beschikbaar. Een parental control app zou een oplossing kunnen bieden. Een dergelijke app zouden jongeren vanaf 12 jaar zelf kunnen gebruiken, zodat ze eigen regie hebben. Ze kunnen dan zelf bepalen wie hun mag bellen of berichten mag sturen. Om pesten tegen te gaan, is het nodig om verschillende interventies in te zetten. Alleen in samenwerking kan dit probleem echt worden aangepakt.

Opvoeden in een digitale wereld

Het is belangrijk om kinderen digitale vaardigheden te leren. Kinderen die veel internetten en hiermee experimenteren, leren beter om zich te weren en komen minder snel in de problemen. Zij herkennen eerder wanneer er iets niet klopt dan kinderen die niet digitaal vaardig zijn. Deze kinderen lopen meer risico op 'harm'. Er is een verschil tussen 'risico' en 'harm'. In de opvoeding moet hier rekening mee gehouden worden. Je kunt kinderen niet helemaal afschermen van alle risico's en dit is ook niet in hun belang. Zij moeten risico's kunnen herkennen. Ouders hebben tot een bepaalde leeftijd controle (tot ongeveer 12 jaar) over wat hun kinderen doen op internet, doordat ze vrienden zijn op Hyves of hen volgen op Twitter. Vanaf een bepaalde leeftijd blokkeren/ontvrienden kinderen hun ouders vanwege privacy. Vanaf dat moment zouden kinderen goed voorbereid moeten zijn op wat ze op internet tegen kunnen komen, hoe zij zich horen te gedragen en wat ze moeten doen in het geval van bijvoorbeeld ongewenste contacten. Ouders en docenten hebben behoefte aan handvatten om kinderen gecontroleerd wegwijs te maken. Tools zoals content filtering kunnen hierbij helpen. Een content filter voor de mobiele telefoon zou wenselijk zijn. Maar ook tools om de privacy te beschermen en om kosten te beheersen. De mobiele telefoon kan ook als leertool worden ingezet. In de VS bestaat op scholen het fenomeen 'bring your own technology'.

Samenwerken aan nieuwe oplossingen

De sessie heeft Vodafone nieuwe inzichten gebracht over de problematiek en mogelijke oplossingen. Ook blijkt uit de sessie dat het thema nog in de kinderschoenen staat omdat mobiel internet nog maar korte tijd op grote schaal gebruikt wordt. Meer onderzoek is nodig om nog beter te begrijpen wat er speelt, wat de gevolgen kunnen zijn en hoe deze kunnen worden voorkomen. Uit de ronde tafel blijkt dat samenwerking tussen ouders, onderwijs, overheid en mobiele providers nodig is, maar nog niet hoe deze samenwerking zou moeten worden vormgegeven. Vodafone ziet veel mogelijkheden, die ook passen in de nieuwe strategie om de klant de beste service te bieden. Vodafone gaat onderzoeken hoe zij hier verdere stappen in kan zetten en staat open voor samenwerking met de aanwezigen. De stakeholders hadden van te voren geen duidelijke verwachtingen over de sessie en waren verrast door de openheid van de medewerkers. Ze vonden het leerzaam en kijken uit naar de oplossingen die Vodafone kan gaan bieden.

Deelnemende organisaties

Stichting Nationaal Media Coach

Mediarakkers

Digivaardig & Digibewust

Universiteit van Amsterdam

Mijn Kind Online

Ouders Online

Vereniging Openbaar Onderwijs / Cyberouders

HUB

JINC